

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

**“YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TISHDA INNOVATSIYALARNI
KENG JORIY QILISH VA BARQAROR IQTISODIYOTNI
INSTITUTSIONAL TARAQQIY ETTIRISH DOLZARBLIGI**

**INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF A SUSTAINABLE
ECONOMY AND WIDE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS
DURING THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY**

**ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УСТОЙЧИВОЙ
ЭКОНОМИКИ И ШИРОКОЕ ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИЙ ПРИ
ПЕРЕХОДЕ К “ЗЕЛЕННОЙ” ЭКОНОМИКЕ**

Onlayin xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2024-yil 20-may

MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

I shu'ba

IJTIMOIIY-IQTISODIY BARQAROR RIVOJLANISH
MAQSADLARIGA ERISHISH UCHUN “YASHIL” IQTISODIYOTGA
JADAL O‘TISH

Section I

ACCELERATED TRANSITION TO A GREEN ECONOMY TO
ACHIEVE SOCIO-ECONOMIC SUSTAINABLE DEVELOPMENT
GOALS

I секция

УСКОРЕННЫЙ ПЕРЕХОД К “ЗЕЛеноЙ” ЭКОНОМИКЕ ДЛЯ
ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

KIMYO TOLALARI ASOSIDA TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI BOZORINI DIVERSIFIKATSIYALASH USULLARI

Raximov Furqat Jalolovich

“O'zto'qimachilik sanoat” uyushmasi raisining maslahatchisi

Annotatsiya: Kimyo tolalari asosida to'qimachilik sanoatida diversifikatsiya faoliyatini olib borishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tezisda tabiiy tolalar va kimyoviy tolalar haqida tafsilotlar keltirilgan bo'lib, kimyoviy tolalar ishlab chiqarishning chidamli va samarali bo'lishini ta'minlashi ifodalangan. Har ikki turdagi tolalarning xususiyatlari, xarakteristikalar va ular asosida to'qimachilik sanoatini diversifikatsiyalash yo'llari ko'rsatilgan. Diversifikatsiyalash to'qimachilik korxonalarining mahsulot assortimentini kengaytirish, yangi bozorlarga kirish, va rivojlanayotgan bozorlarga ta'sir qilish uchun muhim sanaladi. To'qimachilik korxonalarining diversifikatsiyasi ularni raqobatbardosh ustunlik bilan ta'minlash, mahsulotlarini kengaytirish, yangi bozorlarga kirish va muammolarni hal qilish uchun bir vosita sifatida ahamiyatga molikdir.

Kalit so'zlar: diversifikatsiya, kimyo tolalari, to'qimachilik sanoati, mahsulot assortimenti.

Abstract: It is important to carry out diversification activities in the textile industry based on chemical fibers. This thesis provides details about natural fibers and chemical fibers, and states that chemical fibers make production durable and efficient. Features, characteristics of both types of fibers, and ways to diversify the textile industry based on them are shown. Diversification is important for textile enterprises to expand their product range, enter new markets, and gain exposure to emerging markets. Diversification of textile enterprises is important as a means to provide them with a competitive advantage, to expand their products, to enter new markets, and to solve problems.

Key words: diversification, chemical fibers, textile industry, product range.

Аннотация: Важно провести мероприятия по диверсификации текстильной промышленности на основе химических волокон. В этой диссертации подробно рассказывается о натуральных и химических волокнах, а также утверждается, что химические волокна делают производство долговечным и эффективным. Показаны особенности, характеристики обоих типов волокон, а также пути диверсификации текстильной промышленности на их основе. Диверсификация важна для текстильных предприятий, поскольку они позволяют расширить ассортимент своей продукции, выйти на новые рынки и получить доступ к развивающимся рынкам. Диверсификация текстильных предприятий важна как средство обеспечения им конкурентных преимуществ, расширения выпускаемой продукции, выхода на новые рынки и решения проблем.

Ключевые слова: диверсификация, химические волокна, текстильная промышленность, ассортимент продукции.

To'qimachilik sohasida ikkita asosiy tasnifni kuzatish mumkin: to'g'ridan-to'g'ri tabiatdan olingan tabiiy tolalar va to'liq sun'iy (kimyoviy, sintetik) tolalar. Kimyo tolalari – tabiiy yoki sun'iy yo'l bilan ishlab chiqarilgan, to'qimachilik sanoatida ip, gazlama, trikotaj va boshqa buyumlar tayyorlashda ishlatiladigan, uzunligi ko'ndalang kesimi yuzasidan ancha katta bo'lgan materiallar. Kimyo tolalari tabiiy va kimyoviy guruhlarga bo'linadi. Ushbu ikki toifadagi tolalar ishlab chiqarish, xarakteristikalar va qo'llanilishining ko'plab jihatlariga keng qamrovli ta'sir ko'rsatadigan muhim farqlarga ega.

O'simliklar, hayvonlar yoki minerallar olamidan kelib chiqadigan tabiiy tolalar ma'lum darajadagi tabiiylikka ega. Bunga misol sifatida paxta va junni keltirishimiz mumkin. Tabiiy matolar o'zining ajoyib qulayligi bilan keng tanilgan, chunki ular o'ziga xos tabiiy rang va gidrofil xususiyatlarini saqlab qoladilar. Tabiiy tolalar yuqori molekulyar organik moddalar – o'simlik organlari va hayvonlar junidan, o'simliklar urug'i (paxtali chigit), poyasi (zig'ir tolasi), bargi (yukka tolasi), mevasi (lastochnik tolasi), ipak qurti pillalaridan olinadi. Tabiiy tolalar yuqori molekulyar anorganik moddalardan ham ishlab chiqariladi.

Aksincha, sintetik tolalar tabiiy va sintetik polimerlardan olinadigan tolalar sanaladi. Poliester va neylon kabi materiallar sintetik tolalar sanaladi. Dastlabki xom ashyoga qarab sintetik (sintetik polimerlardan olinadigan mas, poliamid, poliakrilonitril tolalar) va sun'iy (tabiiy polimerlardan selluloza va uning efirlaridan olinadigan tolalar) turlarga bo'linadi. Anorganik birikmalardan olinadigan tolalar (shisha, bazalt, kvarts tolalari) ni ham

ba'zan kimyoviy tolalarga qo'shishadi. Sanoatda ishlab chiqariladigan kimyoviy tolalar turlariga uzun yakka tola; shtapel tola (ingichka tolalarning kalta bo'laklari); filament iplar (bir talay ingichka va juda uzun tolalarning eshilgan tutami) kiradi. Kimyoviy tolalar qanday maqsad uchun ishlatilishiga qarab to'qimachilik va texnika iplariga bo'linadi. Ularning ko'pchiligi pishiq, g'ijimlanmaydi, yorug'lik, namlik, zamburug'lar, bakteriyalar, kimyoviy moddalar va issiq ta'siriga chidamli bo'ladi. Kimyoviy tolalarni tabiiy tolalarga aralashtirib ishlatish ham mumkin. Kimyoviy tolalar ishlab chiqarish uchun elastik va uzun, tarmoqsiz yoki kam tarmoqlangan, makromolekula hosil qiluvchi polimerlar ishlatiladi.

Tabiiy tolalardan farqli o'laroq, sintetik tolalarning uzunligi inson tomonidan nazorat qilinishi mumkin. Yigiruv jarayoni filament iplarni ishlab chiqarishda muhim rol o'ynaydi, ip ishlab chiqarish esa kimyoviy eritmalaridan foydalanishni talab qiladi. Atrof-muhitga ta'sirchanligiga qaramay, tabiiy tolalar sintetik tolalar bilan solishtirganda kamroq bardoshli bo'ladi. Aksincha, sintetik tolalar tabiiy tolalarga nisbatan noekologik bo'lsa-da, chidamlilik jihatidan ustun hisoblanadi.

Kimyoviy tolalar to'qimachilik sanoatida katta ahamiyatga ega bo'lib, o'zining chidamliligi, ko'p qirraliligi va iqtisodiy samaradorligi kabi bir qator afzalliklari mavjud. To'qimachilik sanoati esa viskoza, asetat, polipropilen, akril, neylon va poliestar kabi kimyoviy tolalardan foydalanishdan katta foyda oladi. Ushbu kimyoviy tolalar kiyim-kechak, avtomobilsozlik, qurilish va tibbiyot kabi turli sohalarda ishlatiladi. Kimyoviy tolalar ishlab chiqarish tabiiy paxta ishlab chiqarish hajmidan oshib ketdi, so'nggi yigirma yil ichida esa ikki baravardan ko'proq darajada o'sdi, bu ularning to'qimachilik sanoatidagi ahamiyati ortib borayotganidan dalolat beradi¹.

Kimyoviy tolalar toifasiga kiruvchi sintetik tolalar neft kabi xom ashyolardan olingan polimerlardan sintezlanadi. Ushbu tolalar o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bundan tashqari, kimyoviy tolalarning o'ziga xos turlari ma'lum maqsadlarni hisobga olgan holda ishlab chiqariladi. Misol uchun, polipropilen tolalar qoplamali to'qimachilikda foydalanish uchun maxsus ishlab chiqariladi. Turli sohalarda turli mahsulotlar ishlab chiqarishda tabiiy tolalar bilan birga tabiiy koprin, viskoza, gazmol, trikotaj gazlamalar, rakavitsi va chorapi, panellar, astarlar, maxsus ish materiallari kabi kimyoviy tolalardan foydalaniladi. O'zbekistonda "Navoiy Azot" zavodida nitronit tola, Farg'ona kimyoviy tolalar zavodida atsetat tola kimyoviy tolalar bilan birgalikda ishlab chiqariladi².

To'qimachilikda kimyoviy tolalardan foydalanishning afzalliklari ko'p. Birinchi navbatda, kimyoviy tolalar o'zining ajoyib mustahkamligi va chidamliligi bilan mashhur hisoblanadi. Ushbu tolalar tabiatan ko'p qirrali bo'lib, to'qimachilik mahsulotlarining keng assortimentida, jumladan, kiyim-kechak, uy to'qimachilik va sanoat ilovalarida samarali qo'llanilishi mumkin. Bundan tashqari, kimyoviy tolalar ko'pincha tabiiy tolalarga qaraganda iqtisodiy jihatdan foydali bo'lib, ularni to'qimachilik ishlab chiqarish uchun tejankor variantga aylantiradi. Bundan tashqari, arzon narx omili yana bir muhim afzalligi bo'lib, kimyoviy tolalar kengroq iste'molchilar foydalanishini ta'minlaydi. Bunga qo'shimcha ravishda, kimyoviy tolalar juda kam g'ijimlanadi, chunki ular dazmollashni talab qilmaydi va g'ijimlanishga qarshilik ko'rsatadi. Bu xususiyat nafaqat vaqt va kuchni tejaydi, balki to'qimachilik mahsulotining uzoq umrini ham oshiradi. Kimyoviy tolalar juda chidamli bo'lib, ular matoning oson yirilishiga yo'l qo'ymaydi. Bu xususiyat muhim sanoat sharoitida foydali sanaladi. Kimyoviy tolalar ko'p miqdorda ishlab chiqarilishi mumkin bo'lib, u ham uning bir afzalligi sanaladi. Ushbu afzallik ularni to'qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarishda qulay tanlovga aylantiradi va bozor talablarini qondirish uchun barqaror ta'minotini ta'minlaydi.

Diversifikatsiya, biznes operatsiyalari kontekstida, kompaniyaning mahsulot assortimentini kengaytirish yoki xavfni kamaytirish va daromadni ko'paytirish vositasi sifatida yangi bozorlarga kirishning murakkab jarayoniga tegishli hisoblanadi. Xususan, to'qimachilik sanoatida diversifikatsiya kontseptsiyasi turli yo'llar bilan, masalan, ishlab chiqariladigan kiyim-kechak buyumlari assortimentini kengaytirish, ichki va xalqaro miqyosda o'rganilmagan bozorlarga yo'naltirish, hattoki operatsiyalarni soddalashtirish uchun vertikal integratsiyani amalga oshirish va umumiy samaradorlikni oshirish kabilarda namoyon bo'lishi mumkin³.

Diversifikatsiya kontseptsiyasi to'qimachilik korxonalarini raqobatbardosh ustunlik bilan ta'minlash qobiliyatiga ega bo'lib, ularga dolzarbligini saqlab qolish, bozor noaniqligi bilan bog'liq muammolarni yengib o'tish va jahon bozori ulushining katta qismini egallash imkonini beradi. O'z takliflarini diversifikatsiya qilish va yangi bozorlarni kengaytirish orqali to'qimachilik kompaniyalari o'zlarini muayyan mahsulot liniyalari yoki bozorlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan pasayishlardan samarali himoya qilishlari mumkin. Bu esa ularning moliyaviy ahvolini mustahkamlaydi va kutilmagan muammolardan himoya qiladi. Bundan tashqari, diversifikatsiya hali foydalanilmagan mijozlar segmentlari va geografik hududlarni o'rganishni osonlashtiradi, bu esa kompaniyalarga yangi daromad manbalaridan foydalanish va kengroq miqyosda potentsial o'sish imkoniyatlaridan foydalanish imkonini beradi⁴.

1 Matyjaszewski K., Möller M., E. M.A.H. Polymer science: A comprehensive reference. Amsterdam: Elsevier, 2012.

2 Sarimsoqov A. Kimyoviy tolalar. Ensiklopediya [Elektron manba]. URL: <https://uzsmart.uz/ensiklopediya/ensiklopediya/kimyoviy-tolalar.html> (Ko'rilgan sana: 08.01.2024).

3 Singh A. Textile firms must diversify to survive amid uncertainty [Elektron manba]. URL: <https://www.bizzbuzz.news/opinion/textile-firms-must-diversify-to-survive-amid-uncertainty-1152900> (Ko'rilgan sana: 18.01.2024).

4 Islam S. Product diversification and higher value-addition are the biggest challenges of 2023 [Elektron manba]. URL: <https://textile-focus.com/product-diversification-and-higher-value-addition-are-the-biggest-challenges-of-2023/> (Ko'rilgan sana: 18.01.2024).

Shunga qaramay, shuni tan olish kerakki, diversifikatsiya qilish murakkablik va to'siqlardan xoli emas. Diversifikatsiya strategiyalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish turli omillarni, jumladan, mavjud mijozlar bazasini, mavjud resurslarni va bozor talablarini sinchkovlik bilan va har tomonlama baholashni talab qiladi. Ushbu elementlarni sinchkovlik bilan baholagan holda, to'qimachilik kompaniyalari o'z faoliyatini diversifikatsiya qilishning hayotiyli va maqsadga muvofiqligini aniqlashlari mumkin, bu ularning kengaytirilgan mijozlar bazasining ehtiyojlari va afzalliklarini samarali qondirish uchun yaxshi jihozlanganligini ta'minlaydi. Mavjud mijozlar munosabatlarini saqlab qolish va yangi hududlarga kirish o'rtasida nozik muvozanatni saqlash juda muhim, chunki ikkala jihat to'qimachilik sanoatining barqaror muvaffaqiyati va rivojlanishining ajralmas qismidir.

To'qimachilik sanoatidagi diversifikatsiyaning quyidagi turlariga misollar mavjud. To'qimachilik kompaniyalari tomonidan mahsulot assortimentini sport kiyimlari, ish kiyimlari va bolalar kiyimlari kabi kiyim-kechaklarning yangi turlarini qamrab olish uchun kengaytirilishi mahsulotni diversifikatsiya qilishning namunasi sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. O'z mijozlar bazasi va daromadlarini ko'paytirish uchun kompaniyalar ichki va xalqaro bozorlarga yangi bozorlarga chiqishlari mumkin, bu esa bozorni diversifikatsiya qilish deb nomlanadi. Kompaniyalar tomonidan qo'llaniladigan yana bir strategiya vertikal integratsiya bo'lib, ular butun ta'minot zanjiri ustidan nazoratni qo'lga kiritish va xarajatlarni kamaytirish uchun yetkazib beruvchilar yoki distribyutorlarni sotib oladilar yoki ularga sarmoya kiritadilar. Bundan tashqari, mijozlarni diversifikatsiya qilish kompaniyalarning kichikroq kompaniyalar yoki to'qimachilik gigantlari bilan hamkorlik qilish orqali qabul qilishi mumkin bo'lgan yana bir yondashuv bo'lib, bu xarid narxining oshishiga va katta buyurtmalarga bo'lgan ishonchning pasayishiga olib kelishi mumkin. Misol uchun, Portugaliya to'qimachilik sanoati hozirda Marokash yoki Turkiya kabi qo'shni mintaqalardan ajralib turish vositasi sifatida sifat va mijozlarni diversifikatsiya qilishni qo'llab-quvvatlab, katta o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Ushbu strategiya sanoatga o'zini bozorda noyob va kerakli variant sifatida joylashtirish imkonini beradi⁵.

Bangladeshdagi 100ga yaqin kiyim-kechak ishlab chiqaruvchilari o'z operatsiyalarini farmatsevtika va ko'chmas mulk kabi boshqa tarmoqlarga diversifikatsiya qilish orqali xavfni kamaytirish va daromadni ko'paytirish uchun innovatsion yondashuvni joriy qilgan. Ushbu strategik harakat ularga qo'shimcha daromad manbalaridan foydalanish va an'anaviy to'qimachilik sektoriga bo'lgan ishonchini kamaytirish imkonini beradi. Ushbu kiyim-kechak ishlab chiqaruvchilar o'zlarining biznes tashabbuslarini diversifikatsiya qilish orqali o'zlarining moliyaviy barqarorligini himoya qilishlari va dinamik biznes muhitida uzoq muddatli barqarorlikka erishishlari mumkin⁶.

O'zbekiston to'qimachilik korxonalari uchun mahsulotlarni diversifikatsiya qilish yangi imkoniyatlar va bozorlarni ochishi mumkin:

- **Yangi to'qimachilik mahsulotlari turlarini yaratish:** Texnik tekstil, aqlli (smart) tekstil yoki ekologik toza tekstil kabi turli xil tekstil mahsulotlari turlarini ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish. Bu jahon bozorida rivojlanayotgan tendentsiyalar va talablarga javob berishi mumkin.
- **Innovatsiyalar orqali mahsulotga qiymat qo'shish:** To'qimachilikda innovatsion xususiyatlarni joriy etish uchun tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritiladi. Bunga mikroblarga qarshi xususiyatlar, namlikni yutish kabi funksiyalarni qo'shish kiradi.
- **Mahsulot turlarini kengaytirish:** Mahsulot turlarini kengaytirish orqali diversifikatsiya qilish hisoblanadi. Korxona kiyim-kechak mahsulotlarini ishlab chiqaradigan bo'lsa, unga uy, sanoat tekstil mahsulotlarini yoki hatto sumka va poyabzal kabi aksessuarlarni qo'shishni misol qilib ko'rsatish mumkin.
- **Noyob (niche) bozorlariga kirish:** Noyob to'qimachilik ehtiyojlariga ega bo'lgan bozorlarni yoki tarmoqlarni aniqlash sanaladi. Bu sog'liqni saqlash, avtomobil yoki sport sohalarida tekstil mahsulotlari bozoriga kirishni o'z ichiga olishi mumkin.
- **Elektron tijorat imkoniyatlaridan foydalanish:** Kengroq auditoriyani qamrab olish uchun onlayn savdoni tashkil etish lozim. Elektron tijorat platformalari to'g'ridan-to'g'ri iste'molchilarga turli tekstil mahsulotlarini sotishi va sotib olishi uchun kerakli vosita bo'lishi mumkin.
- **Xalqaro bozorni kengaytirish:** Ko'p tarmoqli to'qimachilik mahsulotlarini xalqaro bozorlarga eksport qilish imkoniyatlarini o'rganib, tekstil mahsulotlarini bozor talabiga mos ravishda moslashtirish hisoblanadi.

5 Alonso T. Diversification and quality: The strategy behind the Portuguese textile industry's transformation [Elektron manba], 2023. URL: <https://us.fashionnetwork.com/news/Diversification-and-quality-the-strategy-behind-the-portuguese-textile-industry-s-transformation,1503014.html> (Ko'rilgan sana: 11.01.2024).

6 Rahman H. Garment product diversification strategies. [Elektron manba], 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/garment-product-diversification-strategies-habibur-rahman-zjigc/> (Ko'rilgan sana: 11.01.2024).

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali O'zbekiston to'qimachilik korxonalari o'zgaruvchan bozor talablariga moslashishi, raqobatbardoshligini oshirishi va rivojlanishning yangi yo'llarini kashf etishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, diversifikatsiya to'qimachilik kompaniyalari uchun asosiy strategiya bo'lib xizmat qiladi, bu ularga rivojlanayotgan bozor dinamikasiga moslashish, xatarlarni yumshatish va daromad olishning yangi yo'llarini ochish imkonini beradi. Korxonaning mahsulot assortimentini diversifikatsiya qilish yoki o'rganilmagan bozorlarga kirish jarayoni puxta rejalashtirishni, resurslarni har tomonlama baholashni va mijozlarning xohish-istaklarini chuqur tushunishni talab qiladi. To'qimachilik korxonalari diversifikatsiyani qo'llash orqali o'zlarini sanoat yetakchilari sifatida ko'rsatishlari, noaniqlikdan samarali o'tishlari va global miqyosda kengaytirilgan bozor ulushini egallashlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Matyjaszewski K., Möller M., E. M.A.H. Polymer science: A comprehensive reference. Amsterdam: Elsevier, 2012.
2. Sarimsoqov A. Kimyoviy tolalar. Ensiklopediya [Elektron manba]. URL: <https://uzsmart.uz/ensiklopediya/ensiklopediya/kimyoviy-tolalar.html> (Ko'rilgan sana: 08.01.2024).
3. Singh A. Textile firms must diversify to survive amid uncertainty [Elektron manba]. URL: <https://www.bizzbuzz.news/opinion/textile-firms-must-diversify-to-survive-amid-uncertainty-1152900> (Ko'rilgan sana: 18.01.2024).
4. Islam S. Product diversification and higher value-addition are the biggest challenges of 2023 [Elektron manba]. URL: <https://textilefocus.com/product-diversification-and-higher-value-addition-are-the-biggest-challenges-of-2023/> (Ko'rilgan sana: 18.01.2024).
5. Alonso T. Diversification and quality: The strategy behind the Portuguese textile industry's transformation [Elektron manba], 2023. URL: <https://us.fashionnetwork.com/news/Diversification-and-quality-the-strategy-behind-the-portuguese-textile-industry-s-transformation,1503014.html> (Ko'rilgan sana: 11.01.2024).
6. Rahman H. Garment product diversification strategies. [Elektron manba], 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/garment-product-diversification-strategies-habibur-rahman-zjgic/> (Ko'rilgan sana: 11.01.2024).

MUNDARIJA

I shu'ba

IJTIMOIIY-IQTISODIY BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH UCHUN "YASHIL" IQTISODIYOTGA JADAL O'TISH

Section I

ACCELERATED TRANSITION TO A GREEN ECONOMY TO ACHIEVE SOCIO-ECONOMIC SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

I секция

УСКОРЕННЫЙ ПЕРЕХОД К "ЗЕЛЕННОЙ" ЭКОНОМИКЕ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

The Development of Marketing Innovations in Retail Trade	4
Shakhriyor Sadullaev, Sadullayeva Shahrizoda	
Направления совершенствования стратегии компании для успешной организации IPO	9
Шахзод Сайдуллаев	
"Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	11
Abdurahmonov Xolboy To'xtayevich	
Тўқимачилик саноати кластерлари инновацион фаолиятининг барқарор ривожланиш муаммолари ва ечимлари	14
Икрамов Мақсад Муратович	
O'zbekistonda chakana savdo korxonalarini rivojlanishi va innovatsion faoliyati	20
Karimov Baxrom Ilxomjonovich	
Unveiling the Dynamics of Agglomeration Economies in Sustainable Development	24
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich	
Kimyo tolalari asosida to'qimachilik mahsulotlari bozorini diversifikatsiyalash usullari	28
Raximov Furqat Jalolovich	

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.